

Småföretagen draglok i 20 år

Rapport från Företagarna

februari 2012

företagarna

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Allt fler småföretag, allt fler sysselsatta.....	2
Tjänstesektorn allt viktigare	4
Nya företag och nya företagare	5
Möjligheter och utmaningar	8
Policyslutsatser	10

Företagarna är Sveriges största företagarorganisation. Vår uppgift är att skapa bättre förutsättningar för företagande i Sverige. Vi företräder över 70 000 företagare, vilket ger oss en stor möjlighet att påverka och driva opinion för ett bättre företagarklimat. Dessutom erbjuder vi våra medlemmar unika medlemstjänster och förmåner. Företagarna är en medlemsägd, medlemsstyrd och partipolitiskt obunden intresseorganisation. Vi finns över hela landet med 19 regionkontor och 260 lokala nätverk och mötesplatser.

Inledning

De senaste årtiondena har tillväxten och sysselsättningen i allt högre grad skapats i de små företagen. Tuff internationell konkurrens, snabb teknikutveckling och ökad vikt för tjänstesektorn innebär att de små företagens betydelse kommer att öka ytterligare framöver.

I år, när Småföretagsdagarna fyller 20 år, passar det bra att titta närmare på svenskt småföretagande de senaste 20 åren. Hur många småföretag fanns det i början av 1990-talet och hur många är de idag? I vilka branscher återfinns småföretagen? Hur har sysselsättningen utvecklats i de små företagen under den senaste 20-årsperioden?

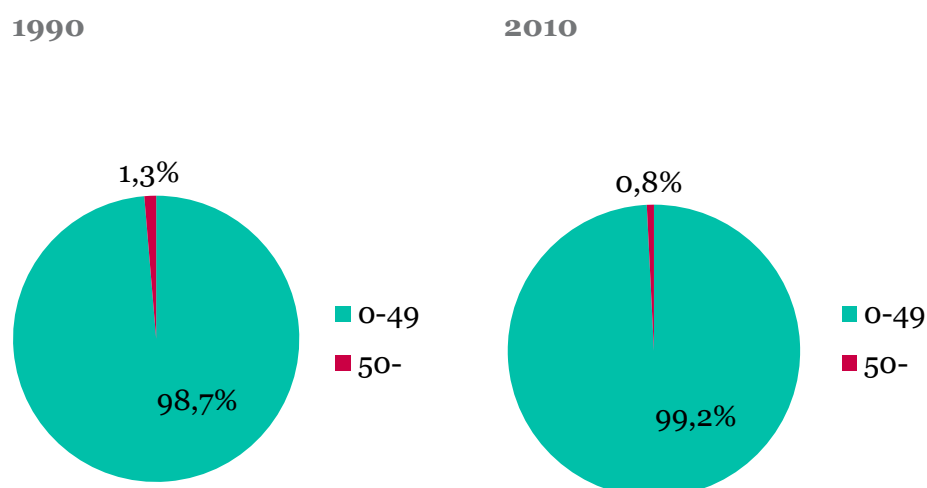
Den första delen av rapporten beskriver småföretagens ökande betydelse för svensk tillväxt och sysselsättning de senaste två decennierna. I den andra delen diskuteras vilka hinder, utmaningar och möjligheter småföretagen står inför idag.

Allt fler småföretag, allt fler sysselsatta

Vid årsskiftet 1990-1991 hade Sverige nära 391 000 privata företag vid sidan av jord- och skogsbruken. 386 000 av dem var småföretag, dvs. hade färre än 50 anställda. Småföretagen utgjorde alltså 98,7 procent av samtliga företag exklusive jordbruk.

20 år senare, år 2010, hade Sverige nära 770 000 företag inom den privata sektorn exklusive jordbruk, varav 764 000 var småföretag. Andelen småföretag, som var hög redan 1990, var nu uppe i hela 99,2 procent. Till antalet hade småföretagen nästan fördubblats.

Figur 1. Företagsstrukturen i Sverige 1990 och 2010 – andel företag efter antal anställda¹

Antal anställda	Antal företag	
	1990	2010
0-49	385778	763777
50-199	4030	4729
200-499	742	815
500+	406	458
Summa företag exkl. jordbruk	390956	769779

Källa: SCB, Centrala företags- och arbetsställeregistret/Företagsregistret.

Småföretagen dominerar samtliga branscher och dominansen är idag störst inom byggnadsindustri, bank- och uppdragstjänster och övriga tjänster.

Samtidigt som småföretagen dominerar till antalet är de också av central betydelse för Sveriges sysselsättning. År 1990 sysselsatte de nära 1,1 miljoner människor, vilket motsvarade 47 procent av de verksamma i näringslivet (exklusive jordbruk). Flest sysselsatta i småföretag återfanns inom handel och hotell.²

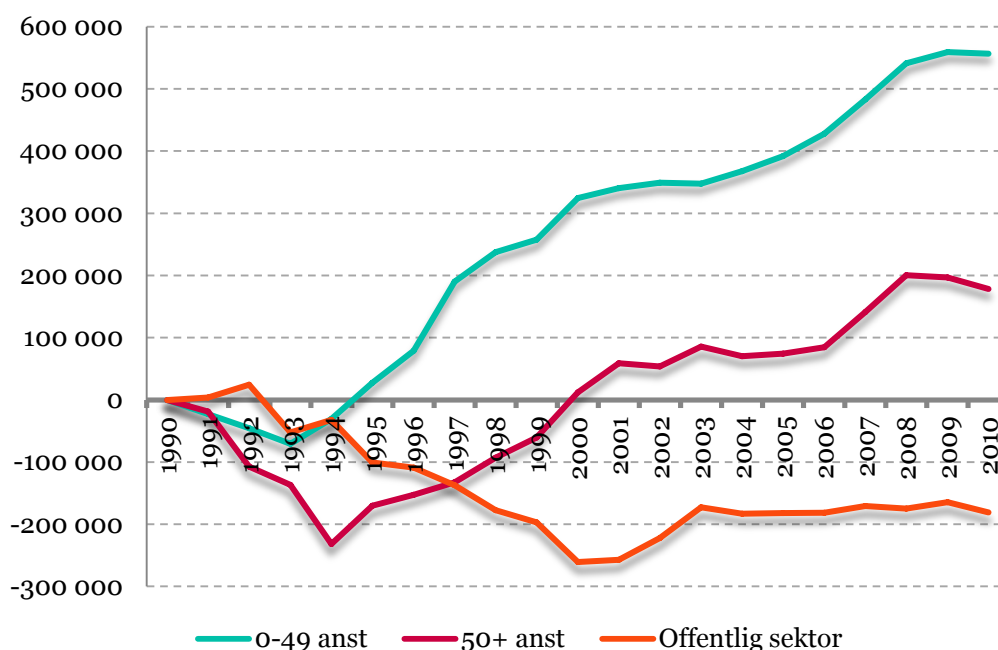
År 2010 sysselsatte småföretagen omkring 1,6 miljoner människor. De stod för 53 procent av den privata sysselsättningen och en dryg tredjedel av Sveriges totala sysselsättning. Både antalet och andelen sysselsatta i småföretag har alltså ökat betydligt under den senaste 20-årsperioden. Antalet sysselsatta har ökat med så mycket som en halv miljon människor. Liksom i början av 1990-talet återfinns de flesta som är anställda i småföretag idag inom handel och hotell, följt av bank- och uppdragstjänster.³

¹ Privat sektor, exklusive jordbruk.

² Företagarna, 1992: Fakta om småföretagen 1992. Statistiken kommer från SCB, CFAR.

³ Företagarna, 2011: Fakta om små och stora företag 2011. Statistiken kommer från SCB, Företagsregistret, jan 2011.

Figur 2. Sysselsättningstillväxt i småföretag, större företag samt offentlig sektor 1990-2010

Totalt har nästan nio av tio nya jobb sedan 1990 skapats i småföretag. Sveriges ekonomi och välfärd är alltså beroende av att de små företagen går bra och kan fortsätta att anställa.

Tjänstesektorn allt viktigare

Totalt startades omkring 25 000 nya företag under 1990, varav 72 procent inom tjänstesektorn.⁴ År 2010 startades knappt 67 000 nya företag, varav 82 procent inom tjänstesektorn.⁵

Förutom den stora ökningen av antalet nya företag är en tydlig trend att tjänstesektorn blir allt viktigare för svensk ekonomi, och den domineras av de små företagen. Det fanns totalt 510 000 privata tjänsteföretag vid årsskiftet 2010-2011, varav 99 procent var små.⁶

Införandet av RUT- och ROT-avdragen visar vilken tillväxtpotential som finns inom tjänstesektorn och i de små företagen. RUT-avdraget skapade drygt 1000 nya arbetstillfällen under 2011 och antalet företag som är verksamma på RUT-marknaden är nu fler än 14 300 stycken. Totalt sett motsvarade RUT-avdraget drygt 6100 heltidsjobb förra året.⁷

⁴ SCB, F15 SM 9101.

⁵ Tillväxtanalys, maj 2011: Nyföretagandet i Sverige 2010. Med nytt företag avses i detta sammanhang företag där verksamheten är helt nystartad eller har återupptagits efter att ha varit vilande i minst två år. Statistiken omfattar inte företag som nyaktiverats på grund av ägarbyten, ändring av juridisk form eller annan ombildning.

⁶ SCB, Företagsregistret, januari 2011.

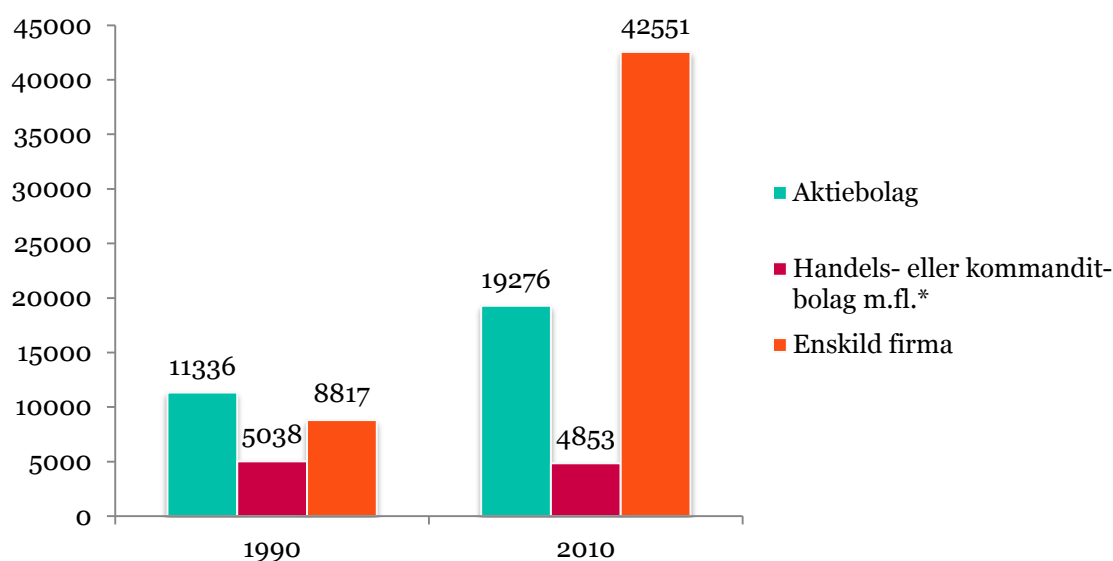
⁷ Företagarna, 2012: RUT skapade 800 företag och 1000 nya jobb under 2011. Företagarnas beräkningar baseras på Skatteverkets statistik från januari till och med första veckan i december 2011.

ROT-avdraget har sedan det infördes år 2008 skapat närmare 25 000 nya vita jobb och samtidigt förändrat attityderna till att köpa byggtjänster svart.⁸

Nya företag och nya företagare

Totalt startades drygt 25 000 nya företag år 1990 och knappt 67 000 företag år 2010. År 1990 var aktiebolag den vanligaste juridiska formen bland nystartade företag och utgjorde 45 procent av de nya företagen. Två decennier senare var enskild firma vanligast. År 2010 startades drygt 42 000 företag som enskild firma, vilket utgjorde 64 procent av de nya företagen.

Figur 3. Nystartade företag efter juridisk form 1990 och 2010

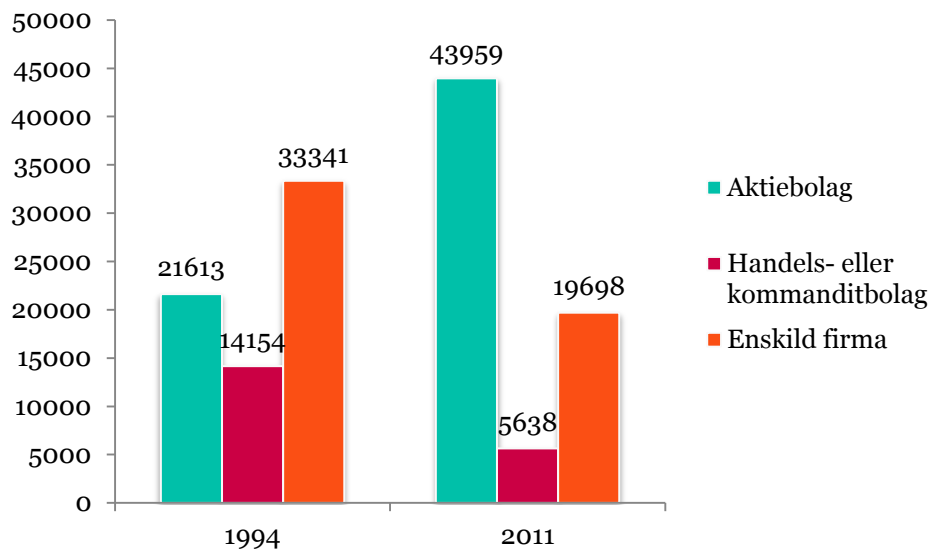
* År 1990 täcker denna kategori "handelsbolag o dyl". År 2010 inkluderar den ekonomiska föreningar.

Källa: SCB, F15 SM 9101 resp. Tillväxtanalys, maj 2011.

Statistiken om nyföretagande kommer från SCB och Tillväxtanalys. Med nystartade företag avses företag där verksamheten är helt nystartad eller har återupptagits efter att ha varit vilande i minst två år. Statistiken omfattar inte företag som nyaktiverats på grund av ägarbyten, ändring av juridisk form eller annan ombildning.

I en genomgång av nya företag är det också intressant att studera Bolagsverkets statistik över nyregistrerade företag. Den inkluderar alla nyregistrerade företag och skiljer sig därmed från SCB och Tillväxtanalys siffror. Eftersom Bolagsverkets statistik före år 1994 endast täcker aktiebolag jämförs åren 1994 och 2011.

⁸ Företagarna och Byggbranschen i samverkan, 2011: ROT-avdraget skapar fler vita jobb.

Figur 4. Nyregistrerade företag efter juridisk form 1994 och 2011

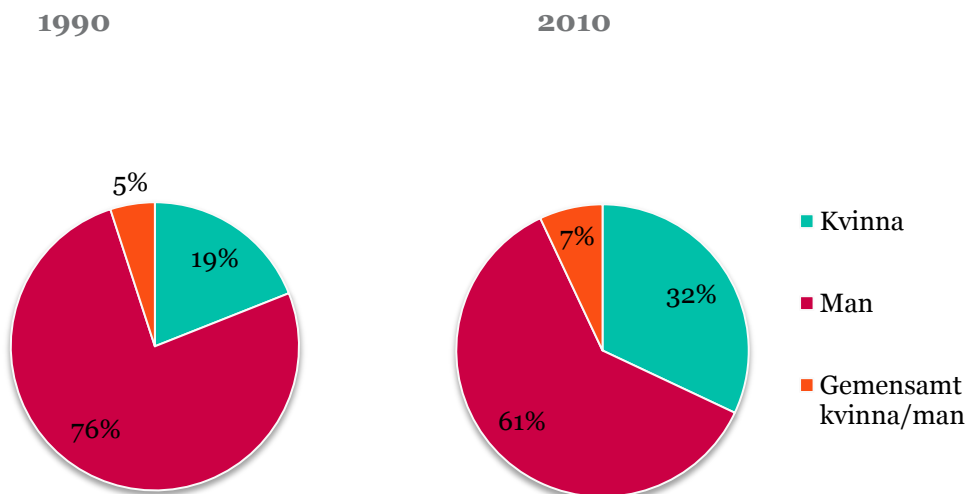
Källa: Bolagsverket.

Ungefär lika många företag nyregistrerades år 1994 och 2011 – drygt 69 000 båda åren. Som framgår av figur 4 var enskild firma den vanligaste juridiska formen för nyregistrerade företag år 1994 och utgjorde nära hälften av alla nyregistrerade företag.

År 2011 skedde en stor ökning av antalet och andelen aktiebolag bland de nyregistrerade företagen. 43 959 aktiebolag nyregistrerades, vilket är den högsta siffran någonsin och en betydande ökning från året innan då siffran var 34 708. Sett till andel var drygt sex av tio av 2011 års nyregistrerade företag aktiebolag. Viktiga orsaker till den stora ökningen är att kravet på aktiekapital sänktes från 100 000 till 50 000 kronor och att revisionsplikten avskaffades för de minsta företagen år 2010. Det är reformer som Företagarna har varit med och drivit fram och som ökar företagares möjligheter att välja i vilken form de vill driva sitt företag.

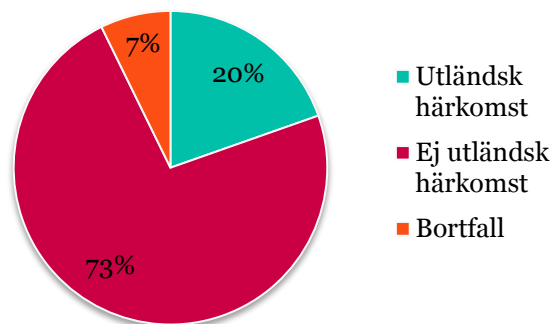
Figur 5 visar andelen kvinnor och män bland nyföretagarna år 1990 och 2010. 1990 startades drygt 4700 företag av kvinnor. Det motsvarade 19 procent av alla nya företag. År 2010 hade antalet ökat till 21 272 och andelen till 32 procent. Det har alltså skett en betydande ökning men det är fortfarande en övervikt av män bland de som startar och driver företag. År 2010 var 29 procent av Sveriges företagare kvinnor.⁹

⁹ SCB, RAMS 2011.

Figur 5. Andel kvinnor och män bland nyföretagarna år 1990 och 2010

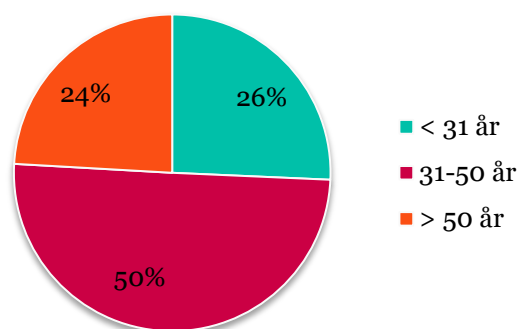
Källa: SCB, F15 SM9101 resp. Tillväxtanalys, maj 2011.

Figur 6 visar nystartade företag efter härkomst. År 2010 uppgick antalet nyetablerade företag startade av en person med utländsk härkomst till knappt 13 100. Det utgjorde 20 procent av de nya företagen och var en ökning från 2009 då andelen var 17 procent.

Figur 6. Nystartade företag efter härkomst år 2010

Källa: Tillväxtanalys, maj 2011.

Figur 7 visar åldersfördelningen bland nyföretagarna år 2010. Hälften av de nya företagen startades av personer mellan 31 och 50 år. Den andra hälften var nästan jämnt fördelad mellan personer upp till 31 år och personer över 50.

Figur 7. Nystartade företag efter åldersgrupp år 2010

Källa: Tillväxtanalys, maj 2011.

Möjligheter och utmaningar

En jämförelse mellan 1990 och 2010 visar att småföretagen var en viktig tillväxtmotor redan för 20 år sedan, och att deras betydelse har fortsatt att öka sedan dess.

Under de senaste två decennierna har nio av tio nya jobb skapats i de små företagen. Hur det går för småföretagen spelar därmed en viktig roll i hur det går för hela Sverige. Därför är det viktigt att skapa ett gynnsamt företagarklimat så att det blir enklare att starta, driva, äga och utveckla företag i hela Sverige.

Sverige har ett av Europas lägsta nyföretagande och vi har Europas äldsta företagare. Ungefär var fjärde småföretagare planerar att trappa ned de kommande fem åren.¹⁰ Om vi inte kan ersätta dem blir kostnaden i termer av lägre tillväxt och färre jobb mycket hög.

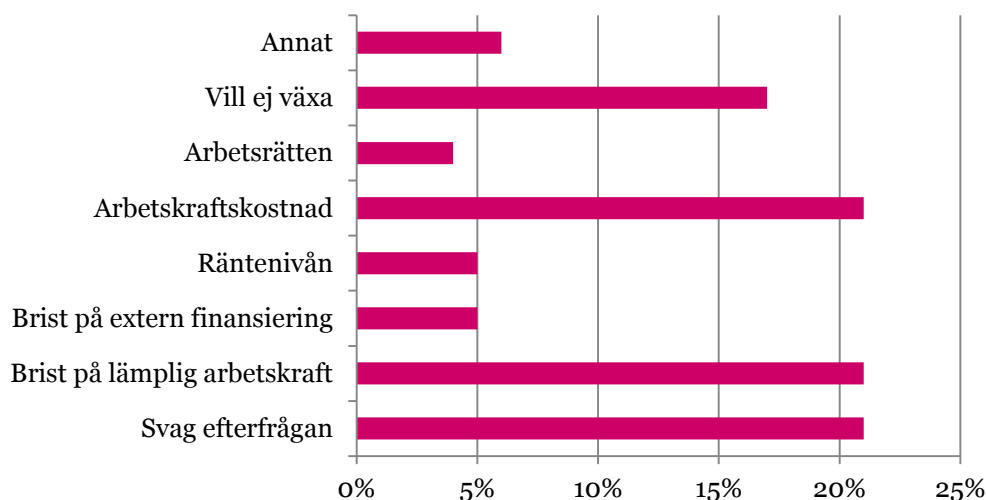
I jämförelse med andra EU-länder är det också få människor i Sverige som säger sig vilja bli företagare; 32 procent av svenskarna jämfört med 45 procent i hela EU.¹¹ Det visar behovet av att göra företagande till ett attraktivt val för människor bosatta i Sverige genom att göra det lättare att driva företag.

Utöver att Sverige behöver fler människor som satsar på företagande, måste också etablerade företag kunna växa. Då skapas nya arbetstillfällen.

Vilka tillväxthinder möter då småföretagen idag? Figur 8 visar resultatet från Småföretagsbarometern hösten 2011.

¹⁰ Företagarna, 2011: Hur klarar företagen generationsväxlingen?

¹¹ Europeiska kommissionen, 2011: SBA Faktablad Sverige 2010/2011.

Figur 8. De viktigaste tillväxthindren för en ökad expansion

Källa: Småföretagsbarometern hösten 2011.

21 procent av företagen uppger att svag efterfrågan är deras största hinder för expansion. Svag efterfrågan beror till stor del på utvecklingen i världsekonomin och är därför ett problem som det är svårt att göra något åt. Däremot finns det andra stora hinder för småföretagen som kan undanröjas genom nationella åtgärder.

21 procent av företagen uppger bristen på lämplig arbetskraft som det största tillväxthindret. Samtidigt anger hela 42 procent att de tvingats tacka nej till order på grund av arbetskraftsbrist. Samtidigt som arbetslösheten är hög har alltså företagen svårt att hitta lämplig arbetskraft. Det visar på allvarliga brister i matchningen på den svenska arbetsmarknaden och på behovet av att ta större hänsyn till företagens behov i utbildnings- och arbetsmarknadspolitiken.

Arbetskraftskostnader anges som det största tillväxthindret av 21 procent av företagen. Lönekostnaderna är den dominerande kostnaden för många företag och avgör i hög grad konkurrenskraft och tillväxtpotentialer. Att så många småföretag upplever arbetskraftskostnader som det största tillväxthindret visar att arbetsgivar- och egenavgifterna behöver sänkas rejält.

Ett annat allvarligt problem är att småföretagen får allt svårare att finansiera verksamheten. Företagarnas nya undersökning visar att 29 procent av småföretagen anser att det är svårare än normalt att finansiera verksamheten. Samtidigt anser 23 procent att finansieringsmöjligheterna har försämrats under det senaste kvartalet.¹²

Tillgången till finansiering är generellt sämre för mindre och nystartade företag än för stora företag. Långgivare vill gärna ha historik och säkerhet för att låna ut och när tillgången till kapital minskar är det småföretagen som blir utan. Mot

¹² Företagarna, 2012: Fortsatt svårt för småföretagen att finansiera verksamheten.

bakgrund av att småföretagen står för en så stor andel av sysselsättningen är finansieringssvårigheterna ett problem inte bara för de enskilda företagen, utan för hela ekonomin.

Trots den ekonomiska krisen visar höstens Småföretagsbarometer att småföretagen är relativt optimistiska. 64 procent ser goda expansionsutsikter och en fjärdedel uppger att de planerar att anställa det kommande året. Det visar att småföretagen är flexibla och står starka i kriser. Många vill satsa trots de ekonomiska oroligheterna och det är därför viktigt att undanröja tillväxthinder för att göra det möjligt. Det kommer att resultera i fler och växande företag och fler arbetstillfällen.

Policyslutsatser

Småföretagen har varit den svenska ekonomins draglok i 20 år. Med allt mer öppna marknader, snabb teknikutveckling och hård internationell konkurrens ställs nya krav på svenska företag. Det är omöjligt att styra eller förutsäga vart utvecklingen går. Det går inte att idag peka ut framtidens vinnande företag eller sektorer. Men en sak är säker vad gäller framtiden: nyföretagandet, småföretagen och företagarna blir allt viktigare.

I dagens läge är det extra viktigt att prioritera insatser som ger nya och växande företag som kan ta oss förbi ekonomisk oro och kris till tillväxt och välstånd. Det gäller för regeringen att skicka rätt signaler genom effektiva åtgärder som skapar tillväxt. Därför måste Arbetslinjen kompletteras med en Företagarlinje.

Företagarna vill lyfta fram fyra åtgärder som kan ge den tillväxt i sysselsättningen som Sverige behöver.

- Ge företagare råd att skapa jobb

Nya och existerande företag behöver bättre möjligheter att kunna växa. Det är avgörande för Sveriges framtida tillväxt, sysselsättning och välfärd. Dagens höga personalkostnader är ett stort expansionshinder för småföretagen. Många som vill anställa har helt enkelt inte råd. Det visar bland annat våra panelundersökningar.

För att Sverige ska vara konkurrenskraftigt behövs ett skattesystem som uppmuntrar nyföretagande, expansion och nyanställningar. Därför vill Företagarna bland annat sänka arbetsgivaravgifterna. En sänkning av arbetsgivaravgifterna ger utrymme för fler växande företag och skapar många nya jobb.

- Ta bort hinder för att anställa

Sverige behöver en arbetsmarknad som förändras i takt med samhället och näringslivet. Tyvärr är dagens arbetsmarknad omodern. Den svenska arbetsmarknadsmodellen innebär en inlåsning för dem som har jobb och

utlösning för alla andra. Trögheten på arbetsmarkanden behöver brytas. Därför vill Företagarna modernisera arbetsrätten.

Exempelvis innebär turordningsreglerna att småföretag missgynnas. En småföretagare får svårt att behålla rätt kompetens om företaget hamnar i kris och behöver säga upp personal. För att få stanna kvar räcker det att ha tillräckliga kvalifikationer och längre anställningstid. Reglerna tar alltså inte hänsyn till vad som är bäst för företagets överlevnadsmöjlighet. För ett litet företag kan detta äventyra företagets hela existens. Bästa kompetens och inte antalet år på jobbet måste få styra. Arbetsmarknadens bristande anpassningsförmåga utgör en konkurrensnackdel för svensk ekonomi. Därför är det viktigt att ta bort hinder för att anställa.

- Skapa rättvisa och enkla regler

Ingen blir företagare för att man är bra på att fylla i blanketter och söka tillstånd. En entreprenör brinner för sin affärsidé, inte för administrationen. Ett bra företagarklimat förutsätter enkla och stabila regler som ger stöd och vägledning istället för hinder. Företagare ska inte belastas med krångliga regler och långa handläggningstider för nödvändiga tillstånd. Företagen behöver få ägna mer tid åt verksamheten och mindre åt byråkrati. Därför är det viktigt att fortsätta och intensifiera arbetet med att minska regelbördan för företagare.

- Öppna upp för nya idéer och branscher

Sverige behöver sunda konkurrensförhållanden. Offentlig sektors affärsverksamhet på konkurrensutsatta marknader tränger undan privata företag. Det försämrar näringsklimatet och hämmar tillväxten. För att Sverige ska ha sunda och konkurrenskraftiga marknader tycker Företagarna att konkurrensutsättningen av den offentliga sektorn behöver fortsätta. På så sätt skapas utrymme för nya företag och ökad effektivitet av offentliga medel. Arbetet med liberalisering av marknader och införandet av valfrihetssystem innebär att nya, spännande branscher växer fram.

Sverige behöver ett innovationsklimat i världsklass. För att småföretag ska kunna utveckla och sälja nya produkter och tjänster behövs bättre förutsättningar för innovationer. Grunden för ett framgångsrikt innovationsklimat är enligt Företagarna företagets, innovatörernas och entreprenörernas problem, utmaningar och behov. Dessutom behövs närmare samverkan mellan universitet och högskolor och näringslivet. Där finns kunskap och resurser för att hjälpa företagen att utveckla sin verksamhet. Regeringens satsningar på forskning och innovation behöver därför anpassas bättre för de små företagens behov och förutsättningar.

Sverige har många drivna entreprenörer. Med rätt förutsättningar kommer småföretagen att vara en ännu starkare tillväxtmotor kommande 20 år.